

Scenariusz przedstawienia *Ojcowie niepodległości*

w humorystycznej konwencji inspirowanej *Weselem* Stanisława Wyspiańskiego

(*Miejsce akcji: biblioteka – archiwum szkolne, regał z książkami, gazetka ścienna z przysłoniętym portretem Józefa Piłsudskiego, gazety, broszury, pianino; trzy osoby oraz trzy postacie z zaświatów: Piłsudski, Paderewski, Polska; uczniowie wchodzi i rozmawiają o zadaniu, które zlecił im za karę nauczyciel historii; mają zgromadzić materiał dotyczący ojców niepodległości i okoliczności odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r.; szukają faktów historycznych w książkach, gazetach itp.; gdy pojawiają się elementy magiczne, uczniowie zastygają w bezruchu*)

SCENKA I

Uczeń pierwszy

Co ten Napoleon znowu wymyślił?

Uczeń drugi

Nie narzekaj. Dostałeś kolejną szansę.

Uczeń trzeci

Chyba nie chcesz mieć pały z histry.

Uczeń drugi

Dał ci jakieś wskazówki? Dlaczego spotykamy się bibliotece? Tu nie ma zasięgu!

Uczeń pierwszy

Nie możemy z Internetu, to właśnie nasza kara! Mamy przejrzeć te książki i szpargały i...

Mam kartkę od nauczyciela.

(*wyciąga kartkę z kieszeni i czyta z trudem*)

Zbierz materiały w szkolnej bibliotece i przygotuj prezentację o ojcach...

Uczeń trzeci

Czyich ojcach? Naszych? Mój za granicą siedzi.

Uczeń pierwszy

Ojcach niepodległości. O wybitnym P...

Uczeń drugi

Pudzianie? Czy panie Pawle? Tym dżamperze z YouTube`a.

Uczeń trzeci

Nie, o Poniatowskim, przecież on odzyskał niepodległość.

Uczeń drugi

Odzyskał. Na głowę upadłeś? Stracił, a nie odzyskał.

Uczeń pierwszy

Piłsudskim Józefie. Następny jest też na literę p. – Padreski.

Uczeń drugi

Dobra, najpierw o tym pierwszym. Nie wszystko naraz, nie jestem megamózgiem. Szukajmy!

(*po chwili*)

Uczeń trzeci

O, tu jest coś chyba na ten temat napisane.

(w tle muzyka: Ignacy Jan Paderewski, *Melody in G-Flat Major*, Op.16)

Polska straciła swą wolność i niepodległy byt w 1795 roku. Kolejne lata pokazywały, że Polacy nie pogodzili się z utratą swej państwowości. Pierwszy promyk nadziei zaświtał wraz z francuskim wodzem Napoleonem.

Uczeń pierwszy

O, to nasz Napoleon był Francuzem?

Uczeń drugi

Jakim Francuzem? Nasz belfer tylko ma taką ksywę.

Uczeń trzeci

(czyta dalej)

Nie zginęła! Woła spod ruin i zgliszcz Dąbrowski, za gwiazdą Napoleona wiodący hufce wierny ojczyźnie na lata tułaczki, bojów, ofiar męki i poświęceń. Księstwo Warszawskie. Królestwo Kongresowe. Marzenia stają się ciałem. A potem wybuchają powstania...¹

Uczeń trzeci

Przynudzasz, naprawdę nie kumam tego. Gdyby ktoś nam to wszystko wytłumaczył...

Uczeń drugi

No przecież Napoleon tłumaczył, ale byłeś na waksach, więc nie słyszałeś! Szukajmy dalej...

Uczeń trzeci

A tu... Co jest za tą zasłoną?

(uczeń ściąga tkaninę zasłaniającą portret Piłsudskiego; slychać specjalny sygnał dźwiękowy; uczniowie zastygają; slychać melodię Legiony to... i głos przemawiającego Piłsudskiego z off-u)

Żołnierze! Obejmuję nad wami komendę w chwili, gdy serce w każdym Polaku bije silniej i żywiej [...] Z Wami razem przeżywam wzruszenie tej godziny dziejowej. Z Wami razem ślubuję życie i krew swą chcę poświęcić. Na rzecz dobra Ojczyzny i szczęścia jej obywateli [...] Jako Wódz Naczelny Armii Polskiej pragnę notyfikować rządowi i narodowi wojującym i neutralnym istnienie Państwa Polskiego, obejmującego wszystkie ziemie zjednoczonej Polski [...] Państwo Polskie powstaje z woli całego narodu i opiera się na podstawach demokratycznych. Rząd Polski zastąpi panowanie przemocy, która ciążyła ponad sto lat nad losami Polski... Jestem przekonany, że potężne demokracje Zachodu udzielą swej pomocy i bohaterskiego poparcia Polskiej Rzeczypospolitej i Niepodległej. Józef Piłsudski

Warszawa, 16 listopada 1918 r.²

(w trakcie przemówienia muzyka instrumentalna cichnie)

¹ Wikiźródła [online:] <https://pl.wikisource.org> (dostęp: 17 listopada 2021).

² *Nasza Niepodległa* [online:] <http://www.polska-zbrojna.pl/home/www/215?t=Nasza-Niepodlegla> (dostęp: 17 listopada 2021).

SCENKA II

Uczeń pierwszy

Łał! Słyszeliście! Ale odjazd?

Uczeń drugi

Nic nie słyszałem. O, znalazłeś portret Piłsudskiego. Zrobię zdjęcie.

(przyglądając się portretowi)

Patrzcie, co tu jest napisane: Pierwszy marszałek, dwukrotny premier Polski (1926–1928 i 1930). Żołnierz, polityk. Polski działacz społeczny i niepodległościowy. Od 11 listopada 1918 roku był naczelnym wodzem Armii Polskiej. Za czasów Legionów Polskich nazywano Józefa Piłsudskiego: Komendantem, Marszałkiem, Dziadkiem oraz Ziukiem³.

Uczeń trzeci

A ja w tej książce znalazłem taki fajny kawałek.

(czyta z patosem)

Ze straszliwych odmetów, ze zmagania się żywiołów, z walki kosmicznych potęg podnosi się z wolna nowy ład, zapala się nowe słońce, a na nim piorunami jaśniejące zgłoski: Wolność! Całość! Niepodległość! Jak ongi, przed laty, na Kościuszkowskich sztandarach, i jak zawsze, w każdym sercu polskim wyrte⁴.

Uczeń drugi

W moim to chyba nie, bo nie dałbym sobie niczego wyryc. Co innego jakaś dziara na ramieniu...

Uczeń trzeci

A ja mógłbym wytatuować sobie orzełka.

Uczeń pierwszy

Orzełka?! Chyba żeby odlecieć?!

Uczeń drugi

Tak, tak... ptaki są modne, widziałem takiego wielkiego orła na fladze, jak był marsz w Warszawie.

Uczeń trzeci

Orzeł, to element naszego godła, biały na czerwonym tle. Pamiętajcie o tym kolesie!

Uczeń pierwszy

Kończmy tę dyskusję! Jeszcze nic nie mamy o tym Paderewskim.

Uczeń drugi

A już widziałem coś w jednej gazecie... O, tu jest.

(czyta, w tle słychać muzykę: Ignacy Jan Paderewski, Melody in G-Flat Major, Op.16)

Ignacy Jan Paderewski był wybitnym pianistą i kompozytorem, gorącym patriotą i mężem stanu, filantropem i działaczem społecznym. Jego zaangażowanie w polską sprawę było absolutnie bezinteresowne. Na trwałe wpisał się w poczet osób najbardziej zasłużonych dla odzyskania przez Polskę niepodległości.

³ *Piłsudczycy. Gdańsk* [online:] <http://www.pilsudczycy-gda.pl/historia/zyciorys-jozefa-pilsudskiego> (dostęp: 17 listopada 2021).

⁴ K.K. Daszyk, „Bo imię jego jest Polska”. *Tadeusz Kościuszko w patriotycznej legendzie i politycznym micie czasów porobiorowych (esej historyczny)*, Kraków 2018, s. 58.

Uczeń trzeci

(czyta)

Sale koncertowe wypełniały głównie rozentuzjarmowane kobiety gotowe wdzierać się po recitalu na scenę, byle tylko dotknąć zniewalającej rudej czupryny artysty. Paderewski stał się najbardziej lukratywnym artystą w świecie rozrywki – pisał w 1892 r. „New York Daily Tribune”. Niezły celebryta. Zobacz zdjęcie.

(pokazuje zdjęcie w gazecie)

Uczeń pierwszy

Ma konto na fejsie?

Uczeń drugi

Ej, nienachalnie inteligentni! On żył sto lat temu.

Jest patronem naszej szkoły, zobaczcie tu jest cała kolekcja zdjęć Paderewskiego.

(oglądają zdjęcia)

Uczeń trzeci

Sztos! To on! Wisi też na ścianie na drugim piętrze.

Uczeń drugi

(czyta)

Od 1917 r. pianista był też członkiem powołanego w Lozannie przez Romana Dmowskiego Komitetu Narodowego Polskiego. Został on uznany przez państwa ententy za jedyną reprezentację narodu polskiego. Zaś Paderewski został nieformalnym szefem dyplomacji.

Uczeń pierwszy

Pianista odegrał też ważną rolę w stworzeniu we Francji armii gen. Józefa Hallera. Miała ona w sojuszu z Francją i Wielką Brytanią walczyć z Niemcami o niepodległość Polski. Zaslugą Paderewskiego i Komitetu Narodowego Polskiego Dmowskiego było to, że na konferencji wersalskiej Polska znalazła się po stronie zwycięzców⁵.

Uczeń trzeci

Wygląda więc na to, że uwielbiany przez kobiety gwiazdor był w stanie zrobić dla Polski tyle samo, a może i więcej niż niejeden krzepki komendant, nawet z szablą i na koniu.

(słysząc specjalny sygnał dźwiękowy; uczniowie zastygają; pojawia się duch Paderewskiego – wchodzi uczeń w kostiumie, peruce; kłania się; rozlegają się oklaski; siada przy pianinie i gra postać kompozytora, naśladując jego grę na pianinie lub oryginalnie gra na tym instrumencie utwór I.J. Paderewskiego, Minueta, Op. 14; po występie rozlegają się oklaski, podbiegają z widowni wielbicielki ze zdjęciami artysty i długopisami)

⁵ Za: J. Mielnik, Ignacy Paderewski. Wirtuoz niepodległości, „Wprost” 2018, nr 3.

SCENKA III

Uczeń pierwszy

Słyszeliście? Znowu wydawało mi się, że słyszę muzykę.

Uczeń trzeci

Pewnie nie spałeś dobrze, bo grałeś do późna na CS-ie? Ale ok, mamy już noty o Piłsudskim, Paderewskim, coś o Dmowskim... Więc może tylko jeszcze jakiś wiersz patriotyczny i będziemy mieć komplet materiałów...

Uczeń drugi

Dobra myśl. O, tu leży jakiś zbiór poezji...

Uczeń trzeci

Obczaj, co w nim ciekawego.

Uczeń drugi

Może ten wiersz?

(przegląda zbiór poezji, zastanawia się)

Uczeń pierwszy

Tu jeszcze widzę jakieś poezje. Ale tomiszcze. Poezja patriotyczna.

(czyta, mamrocząc)

Uczeń trzeci

Pokaż, zobaczymy, czy te rymy lepsze od wersów Mata.

(naśladuje rapowanie, wymyśla dwuwiersz)

Joł, Joł! Ty tylko parę wersów, parę nowych słów

Krążą nade mną myślami jak rój pszczoł ze snów...

Uczeń pierwszy

Nie czaję poezji, ale jeden wiersz uczyliśmy się na polskim.

(zaczyna powoli mówić, jakby sobie przypominał; potem pięknie recytuje z pamięci, z patosem; pozostali uczniowie patrzą ze zdziwieniem; w tle słychać muzykę Fryderyka Chopina, Prelude in E Minor, Op.24)

Ojczyzna to kraj dzieciństwa

Miejsce urodzenia

To jest ta mała najbliższa

Ojczyzna

Miasto miasteczko wieś

Ulica dom podwórko

Pierwsza miłość

Las na horyzoncie

Groby

W dzieciństwie poznaje się

Kwiaty zioła zboża

Zwierzęta

Pola łąki

Słowa owoce

Ojczyzna się śmieje

Na początku ojczyzna
Jest blisko
Na wyciągnięcie ręki

Dopiero później rośnie
Krwawi
Boli⁶

Uczeń drugi

Nieźle. Nieźle. Ja też mam tu nieźle patriotyczne strofy. Słuchajcie!

(czyta wiersz z tomiku poezji L. Staffa)

Polsko, nie jesteś ty już niewolnicą!
Łańcuch twych kajdan [...] ⁷

(słysząc specjalny sygnał dźwiękowy; uczniowie zastygają; taniec uczennicy ubranej w zwiewne białoczerwone szaty symbolizujące Polskę; słysząc parafrazę wiersza L. Staffa; w tle muzyka – Chopin, Spring Waltz)

Nie jestem już niewolnicą!
Łańcuch mych kajdan....
stał się tym łańcuchem,
Na którym z lochu, co był mą stolicą
Lat sto, swym własnym dźwignęłam się duchem.
[...]

Dzisiaj wychodzę po wieku z podziemia,
Z ludów jedyny ty lud polski czystych dłoni,
Co swych zaborców zdumieniem oniemia,
Iż tym zwycięża jeno, że się broni.

Ducha wspomnieniem ich ci nie rozsierdzę,
Żyłam miłością, nie zaś zemsty żołem,
Choć serce twardsze mam niż Flandrii twierdze,
Co mi przyznano nowym pruskim hołdem.

Ja, broniąc siebie wbrew wszelkiej nadziei,
Broniłam jeno od czarnej rozpaczny
Wiary, że wolność, prawo, moc idei
Nie jest czczym wiatrem ust, ale coś znaczy.

Duchową bronią walczyłam i zbroją,
O którą pękał każdy cios obuchem.
[...]

Ja, Polska, nie jestem już niewolnicą!
Lecz czymś największym, czym być można: Sobą!

(muzyka milknie, uczniowie ożywają)

⁶ T. Różewicz, *Oblicze ojczyzny* [online:] <http://wiersze.doktorzy.pl/oblicze.htm> (dostęp: 18 listopada 2021).

⁷ L. Staff, *Polsko, nie jesteś ty już niewolnicą* [online:] <https://polska-poezja.com/leopold-staff/polsko-nie-jestes-ty-juz-niewolnica/> (dostęp: 18 listopada 2021).

Uczeń pierwszy

Chyba rzeczywiście źle spałem, bo wciąż mi w głowie coś gra.

Uczeń trzeci

(patrząc na Ucznia drugiego)

Ten wiersz, co przeczytałeś, będzie mocnym punktem w naszej prezentacji.

Uczeń drugi

(patrzy na zegarek)

Też tak myślę. To co jeszcze? Bo już późno.

(po chwili)

Słuchajcie, na dziś koniec. Proponuję zabrać te materiały i jutro spotykamy się u mnie i...

Uczeń trzeci

...i ogarniemy tę prezentację *Ojcowie niepodległości*.

Uczeń drugi

Właśnie.

Uczeń pierwszy

Ok.

(uczniowie wychodzą; ostatni opuszcza scenę Uczeń pierwszy, mówi wolno i cicho)

Tu się jakieś czary działy... Tu była jakaś magia...

Opracowanie: **Elżbieta Szymańska, Anna Walas, Małgorzata Rajca**
PSP nr 2 w Staszowie